

Patriarhul Daniel: Biserica promovează cultura dărnicii sau a generozității în viața poporului român

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a participat miercuri la sesiunea festivă organizată de Academia Română cu prilejul Zilei Culturii Naționale. Manifestarea a avut loc la Ateneul Român.

Tema centrală a cuvântului adresat de Patriarhul României a fost cultura dărnicii, a generozității sau a filantropiei creștine, ca expresie a spiritualității românești.

„Între virtuțile distincte ale poporului român, cultura dărnicii sau a omeniei reprezintă o moștenire importantă a valorilor și normelor care au modelat spiritualitatea și cultura poporului român”, a spus Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Text integral:

Sărbătoarea Zilei Culturii Naționale, organizată cu solemnitate și demnitate de Academia Română, ne ajută să înțelegem că omagierea marilor simboluri și valori ale neamului românesc este o datorie permanentă a tuturor românilor.

Dincolo de rolul esențial și binecunoscut al culturii române în evoluția țării noastre, este necesar să vorbim despre un aspect al culturii poporului român mai puțin evidențiat, însă foarte important atât de-a lungul istoriei, cât și în prezent. Este vorba despre cultura dărniceiei, a generozității sau a filantropiei creștine, ca expresie a spiritualității românești, rezumată în cuvintele: „dar din dar se face Rai”, deoarece Sfânta Scriptură ne învață că „cine ajută pe cei săraci împrumută pe Dumnezeu” (Pilde 19, 17) și ne îndeamnă: „fiți milostivi, precum și Tatăl vostru (din ceruri) milostiv este” (Luca 6, 36).

Între virtuțile distincte ale poporului român, cultura dărniceiei sau a omeniei reprezintă o moștenire importantă a valorilor și normelor care au modelat spiritualitatea și cultura poporului român.

Pentru a evidenția rolul acestei culturi a dărniceiei sau a filantropiei creștine în viața poporului român, Patriarhia Română a declarat anul 2020 drept „Anul comemorativ al filantropilor ortodocși români”, având ca scop identificarea și promovarea exemplului celor care, de-a lungul timpului, au susținut spiritual și material activitatea social-filantropică, educațională și culturală a Bisericii pentru binele poporului român.

Contribuția Bisericii la dezvoltarea acestei culturi a dărniceiei este în același timp o vocație spirituală și o necesitate practică. Opera de binefacere a Bisericii izvorăște din Evanghelia iubirii milostive a lui Hristos pentru toți oamenii și din Sfânta Liturghie a Bisericii, în care este celebrată această iubire milostivă și jertfelnică a lui Hristos pentru mântuirea oamenilor (cf. Ioan 3, 16).

Mărturisind că iubirea lui Hristos față de oameni și a oamenilor față de Hristos este însăși viața Bisericii, Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți ai Bisericii au înțeles că Liturghia euharistică și Filantropia socială a Bisericii sunt complementare și nu concurente, deoarece ambele ne ajută să cultivăm „credința lucrătoare prin iubire” (Galateni 5, 6).

Sfinții Părinți ai Bisericii au continuat practica apostolică a filantropiei sau a diaconiei (slujirii) sociale inspirată din Evanghelie și din Liturghie, iar apoi au organizat-o în structuri sau instituții permanente. Exemple grăitoare în acest sens sunt în secolul al IV-lea: Sfântul Vasile cel Mare († 379) care a înființat instituții de caritate pentru săraci, bolnavi, orfani, iar Sfântul Ioan Gură de Aur († 407) a devenit

avocatul săracilor și a predicat pe Hristos Cel prezent, nu numai în Taina Sfântului Altar, adică în Euharistie, ci și în „Taina (Sacramentul) frate-lui”, în semenul nostru care are nevoie de ajutorul nostru[1].

Rodirea Evangheliei iubirii smerite și milostive a lui Hristos în spiritualitatea poporului român a condus la manifestarea iubirii față de Dumnezeu și de aproapele în forme concrete, exprimate fie individual și spontan, fie instituțional și sistematic. De-a lungul istoriei, Biserica Ortodoxă Română a desfășurat o amplă lucrare de asistență socială și filantropică, ctitorind o mulțime de așezăminte social-filantropice: case pentru bătrâni, case pentru văduve, cămine pentru copii, cantine pentru săraci, așezăminte medicale pentru bolnavi, toate acestea cu scopul de a veni în sprijinul celor ce se aflau în suferință.

Prin urmare, se cuvine să arătăm recunoștință tuturor celor care s-au străduit de-a lungul istoriei să dezvolte o cultură a dărnicii și să contribuie la misiunea social-filantropică a Bisericii Ortodoxe Române. Evocăm aici numele unor domnitori ai Țării Românești: Sfântul voievod Neagoe Basarab (1512-1521), ctitorul bolniței (cămin pentru bolnavi) de la Mănăstirea Bistrița, Sfântul voievod Constantin Brâncoveanu (1688-1714), întemeietorul bolniței de la Mănăstirea Brâncoveni, și al soției sale, Maria Brâncoveanu, ctitora bolniței de la Hurezi (1699), numele domnitorilor Grigorie al II-lea Ghica (1733-1735, 1748-1752), ctitorul spitalelor Sfântul Pantelimon și Sfântul Visarion din București (cca 1750), Alexandru Moruzi (1793-1796, 1799-1801), fondatorul spitalului Dudești din București (1796); numele domnitorilor moldoveni: Sfântul voievod Ștefan cel Mare (1457-1504), ctitorul bolnițelor de la Putna și Pătrăuți, Constantin Racoviță Cehan (1749-1753, 1756-1757), care a avut inițiativa întemeierii spitalelor Sfântul Proroc Samuil din Focșani și Precista din Roman, Grigorie al V-lea (1849-1853, 1854-1856), întemeietorul ospiciului Galata din Iași.

De asemenea, o bogată activitate filantropică au avut mai mulți ierarhi ai Bisericii noastre: Mitropolitul moldovean Anastasie Crimca (1608-1617, 1619-1629), ctitorul bolniței de la Dragomirna (1602) și al unui spital în Suceava (1619), mitropoliții Țării Românești: Sfântul Mitropolit Antim Ivireanul (1708-1716), care, în Așezământul Mănăstirii Antim, a prevăzut sume pentru educația copiilor săraci, pentru înmormântarea sărmanilor, miluirea săracilor și găzduirea străinilor etc., Mitropolitul Grigorie al II-lea (1760-1787), care, alături de domnitorul Alexandru Ipsilanti (1774-1782, 1796-1797), a fost întemeietorul primului așezământ pentru orfani din Țara Românească, și Mitropolitul Nifon Rusăilă (1850-1875), ctitorul Seminarului Nifon din București, Mitropolitul Veniamin Costachi (1803-1808, 1812-1821, 1823-1842) al Moldovei, care și-a donat toate bunurile, prin testament, în

scopuri filantropice, Sfântul Mitropolit transilvănean Andrei Șaguna (1864-1873), care s-a îngrijit permanent de ajutorarea elevilor săraci, Mitropolitul primat (1919-1925) Miron Cristea, viitorul Patriarh al României (1925-1939), care a inițiat înființarea unui Seminar pentru orfanii de război, la Câmpulung-Muscel, Sfântul Ierarh Calinic, stareț al Mănăstirii Cernica (1818-1850) și Episcop al Râmnicului (1850-1868), numit de popor „vindecătorul bolnavilor și miluitorul săracilor”, ctitorul bolniței din ostrovul Sfântul Gheorghe de la Cernica, precum și Episcopul Ioanichie Hasan al Romanului (1747-1769), fondatorul bolniței de lângă biserica Precista Mare din Roman.

Un document din anul 1686 relatează că protopopul de București trebuia să prezinte Vistieriei Țării lista săracilor orașului care primeau câte o para, iar în Joia Mare câte 80 de dulămi și încălțăminte. Aceasta dovedește faptul că Biserica avea o evidență clară a săracilor, arătând astfel grija și preocuparea statornică față de ei[2].

Un alt document important din istoria filantropiei îl constituie și Hrisovul lui Alexandru Ipsilanti (1774-1782, 1796-1797). Emis în 10 decembrie 1775, documentul stipula înființarea Epitropiei obștești. Punctul 4 al hrisovului se referă la Casa de la Sfânta Mitropolie sau lada de milostenie, care va prezenta situația fondului din care urma să se distribuie ajutoare săracilor, văduvelor, invalizilor și orfanilor[3]. Lada de milostenie sau cutia milelor (prezentă și astăzi în biserici) era pusă sub supravegherea Epitropiei formată din mitropolitul Țării, episcopi și Divanul domnesc. Veniturile ei se constituiau din contribuțiile ierarhilor și ale mănăstirilor. Din informațiile păstrate aflăm atât numele persoanelor, cât și sumele pe care le donau cutiei milelor[4].

Mai târziu, în România, activitatea filantropică instituțională a Bisericii a fost brutal întreruptă pentru aproape o jumătate de veac, odată cu instalarea regimului comunist de după cel de-Al Doilea Război Mondial (1946-1989), tocmai în perioada când cea mai arzătoare problemă era chiar asistența socială. Aflată sub prigoana comunistă, Biserica a fost nevoită să-și exercite doar misiunea ei sacramentală, liturgică și pastorală, fără activități social-filantropice instituționale.

Însă, după anul 1989, când cultele religioase au primit libertatea reală de organizare și slujire în societatea românească, vechea tradiție filantropică a Bisericii a revenit în actualitate, încât astăzi Biserica Ortodoxă Română are peste 800 de instituții, proiecte și programe social-filantropice, fiind cel mai mare filantrop în societatea de azi. Cu toate acestea, nevoile sunt multiple, iar activitatea social-filantropică trebuie permanent susținută și extinsă[5], pentru a continua și azi cultura dărnicii sau a generozității.

Adresăm mulțumiri Domnului Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române, pentru invitația de a participa la această sesiune științifică dedicată Zilei Culturii Naționale, felicităm și binecuvântăm pe toți cei care contribuie prin multiplele lor eforturi ca această Zi a Culturii Naționale să devină o sărbătoare a afirmării tuturor valorilor spirituale, a identității și demnității poporului român.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

basilica.ro